

ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization
המחלקה לפעילות בתפוצות
Department for Diaspora Activities

Beit Ha'am

Z-Talks

בית העם

שיג ושיח ציוני

Tu Bishvat Hagaddah

Concept & Development: JNF Department for Diaspora Activities, WZO 5773-2012

Main Editor: Gusti Yehoshua Braverman

Coordinator & Production: Noa Marom

Research & Compilation: Danielle Obrart, Eliav Rodman, and Shlomo Schwartz

Special Thanks to Nina Woldin, author of "Branching Out, JNF Tu BiShvat Hagaddah 2002"

In memory of Beth Uval - writer, teacher, and lover of the Land of Israel

This booklet is for internal use only

**It's not easy being
green – But we're
here to make it a
little easier...**

The *Beit Ha'am* program was developed by the Department for Diaspora Activities in the World Zionist Organization to encourage discussion on the subject of Zionist identity and attitudes to the State of Israel.

The program includes diverse traditional and modern texts on a range of subjects. Through encounter with these texts, we hope to encourage lively discussion of Zionist identity among Diaspora Jews in general, and the younger generation, in particular.

The discussion will address what binds the Jewish people, wherever they may be, as well as what divides and separates us.

We will consider the meaning of Jewish political independence of the people dwelling in Zion and the reciprocal relationships between Jews living in Israel and those who live in the Diaspora.

This represents an opportunity for everyone, irrespective of prior knowledge, to get to know and enhance their knowledge about the significance of Zionism in the 21st century, to engage in discussion, reflect on its substance and the extent of its relevance to our lives.

The *Beit Ha'am* program is currently available in Hebrew and English, and will be translated into other languages according to demand.

If you are interested in using the *Beit Ha'am* program, or would like to hear more about training counselors to work with the program, please contact the Department for Diaspora Activities at noam@wzo.org.il

Introduction

Tu BiShvat is the Jewish New Year for trees. As the environment is changing, and the idea of Tikkun Olam (repairing the world) is changing with it, we must be more aware of how our generation has the potential (and responsibility) to change the current practices in our society. In Deuteronomy 20:19 we learn “A human is like a tree of the field.” Just as one tree does not make a forest, one person does not make up a community. It takes all of us working together to repair the spiritual and physical damage humans have inflicted upon the Earth. As we celebrate Tu BiShvat, following in the traditions of the Kabbalists in Tzfat (Safed), we must also think about our responsibility to the Earth and how to begin these repairs.

Tu BiShvat is an ideal time to focus on Israel. Right now spring is about to emerge in Israel and forests are beginning to show a tinge of green. We will read, discuss, and explore our connection to the land of Israel, while tasting fruits that symbolize the fruits of Israel.

In the book of **VaYikra (Leviticus) 19:23-25** we begin to learn about the importance of nature and the environment to the Jewish people.

“When you enter the land and plant any kind of fruit tree, regard its fruit as forbidden. For three years you are to consider it forbidden; it must not be eaten. In the fourth year all its fruit will be holy, an offering of praise to the LORD.

But in the fifth year you may eat its fruit. In this way your harvest will be increased”.

From these verses we can understand the importance of the festival of Tu BiShvat, which became an important marker of time in the Jewish tradition.

It was a way to honor the trees, and by extension, the Earth that G-d gave us.

The Tu BiShvat Seder, taken from the Kabbalists and ported into Zionist culture, was actively revived in Israel even before the founding of the State, and is now celebrated by many Jews, religious and secular, around the world. This Hagaddah is designed to follow the tradition of a Seder, modeled after the Pesach (Passover) Seder, where a story is told through reenactment, reading of texts, and the idea that in every generation we must learn for ourselves the lessons of our heritage.

The relationship that humans have to nature has always been a complicated one. During Tu BiShvat we examine this relationship and do our best in reflecting on how we can give back to the land which has given us so much. The “green movement” and environmental groups are making daily strides to change the way we treat our resources, however, we can always make more of an effort. These action items will be a theme throughout this Tu BiShvat Seder.

You are encouraged to select segments of interest to you from the Hagaddah, and add contributions of your own. Take turns reading aloud and share with other participants.

Level 1 Assiyah - Action

Assiyah means action. Think about nature and the physical world—about actions we can take to repair the world and keep it whole.

The earth (ארץ eretz – specifically, ארץ ישראל The Land of Israel) is a symbol of Assiyah because it is permanent and solid.

Babylonian Talmud 53b

“Why is Israel compared to the Olive Tree? Just as the leaves of the olive tree do not fall, neither during summer nor during the rainy season, so too, Israel can never be destroyed, neither in this world nor in the world to come.”

As a symbol of Assiyah, we eat fruits and nuts with a tough outer shell and a soft inside; reminding us that G-d protects us always – both our bodies (outside) and our souls (inside).

Raise the Pomegranate and Almonds and recite this blessing:

Baruch atah adonai, eloheinu melech ha-olam, Borei pri ha-etz.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ

Blessed are You, our G-d, Sovereign of the universe, who creates the fruit of the tree.

Our first cup of wine is white, reminding us of winter, when nature is asleep.

The white wine symbolizes purity and represents the beginning of creation.

In winter the earth is sometimes barren, covered with snow – in Israel snow is a winter treat that covers the mountains in white- sometimes even in the desert! Winter is the only rainy season in Israel.

Pour white wine, lift the cup and say:

Baruch atah adonai, eloheinu melech ha-olam, Borei pri ha-gafen.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגָּפֶן

Blessed are You, our G-d, Sovereign of the universe, who creates the fruit of the vine.

Drink the first cup.

Song of Songs 6:11

"I went down to the nut grove..."

Song of Songs Rabbah 6:26

"Just as with nuts, if you remove one from the pile, all of them move and roll after each other. So to with Israel, if you hit one of them, they all feel it."

Scientific Fact

The Negev desert in the south of Israel makes up 60% of the country's land, but only 8% of Israel's population lives there. Since the founding of the state, Israelis have been working to fulfill the dream of David Ben Gurion, Israel's first Prime Minister, to "make the desert bloom." Through pioneering spirit, coupled with innovations in science and technology, Israel is succeeding in this task.

Ben-Gurion University of the Negev was established in Be'er Sheva in 1969 with the aim to bring development to the Negev, and today has more than 19,000 students enrolled. The desert is blooming not only with vegetation, but with innovation as well.

Projects like Ayalim (www.ayalim.org.il), whose goal is to revive a Zionist model of community building in Israel are led by young Israeli men and women. Ayalim nurtures values such as Zionism, young entrepreneurship and the bonds between man and land and between individual and society - in a way that fits the 21st century.

Blueprint Negev, a project launched by JNF in 2010, is a \$600 million project aimed at attracting 500,000 Israelis to the Negev through expansion and construction of new communities to accommodate them. The project aims to increase the Negev's population by 250,000 new residents by 2013, improving transportation infrastructure, adding businesses and employment opportunities, preserving water resources and protecting the environment.

Action Items

Just as these amazing pioneers are working to improve the Negev, you can contribute to your local land preservation:

- **Encourage your school to compost food scraps.** Set up a compost barrel and volunteer to help out with it. The resulting dirt is rich in nutrients for plants, and it keeps landfills from filling up with biodegradable waste.
- **Plant seeds from your seder.** Using the seeds from the fruits you ate during your Tu BiShvat seder, place each seed in a small paper cup with potting soil. Put the cups in a sunny spot, and remember to water them.
- **Participate in Jewish service programs.** Visit www.jewishservice.org to learn about different ways to get involved both locally and globally. You can also volunteer this spring break with JNF on Alternative Spring Break (ASB). ASB gives Jewish people between the ages of 18 and 30 the opportunity to participate in hands-on volunteering in the Negev.

Discussion

We did not grow or pick the pomegranate and almonds that we ate for Assiyah/Action - we purchased them from the store from someone else that planted and harvested them. Slowly but surely modern Western society is removing us from our basic connection to the earth. As the Jewish people, we want to have a personal connection with land - and with the land of Israel specifically - through our roots and our heritage. How do you as an individual and as a part of contemporary society challenge yourself to reconnect? Do you connect more to Tel Aviv (the metropolis) or to Dimona (the small Negev town)? Do you connect through Jewish values; through a connection with the modern State of Israel; or simply as a human being? What role do you see as your own in solving this 21st century dilemma?

Level 2 Yetzirah - Formation

etzirah means formation. Think about how things are formed in acts of creation and what it means to create. Think about creation not just in the physical sense, but also in our ability to be creative and flow – our capacity to feel, speak and sing. Think of a transformation in nature such as water changing to ice. We can also think of personal transformation, focusing on our own spirituality.

As a symbol of Yetzirah, we eat fruits with soft outer shells and hard pits, reminding us that if we have strong inner energy, we don't need to be hard on the outside.

These foods symbolize the spring season because of their protective outside. Just as in spring, the earth is slowly becoming soft and changing from the difficult icy cold. Removing the hard shell of winter exposes a fleshy vulnerable inside. A similar concept has come to identify Israelis – the Sabra (or prickly pear) has a sharp exterior, but is sweet on the inside.

Raise the Olives and Dates.

Mix some red wine in with the white and drink the second cup.

Scientific Fact

Israel requires more water for consumption than its resources yield. Annually, Israel faces a deficit of almost 53 billion gallons. By the year 2020, Israel's population is expected to increase to 11 million (from approximately 8 million in 2010) and the country will require another 80 billion gallons of drinking water.

Over the last decade, JNF has invested nearly \$70 million to build Israel's reservoirs, which hold recycled waste water and flood water used for irrigation. With a combined capacity of 66 billion gallons, JNF reservoirs increase Israel's water economy by 12% - providing almost half of the water used by the agricultural sector, thus freeing up fresh water for domestic consumption.

More than 70% of the sewage water in Israel is purified, the highest amount in the world.

(Spain comes in second, recycling just 17%).

Action Items

In Israel, the average rainfall total in the Negev from June through October is zero. For most Americans it is difficult to imagine how devastating a water shortage can be, largely because of the ample availability of water in North America, but as parts of the U.S. face severe and unprecedented drought conditions, it is important to begin to develop habits that preserve our local water supplies.

Join water preservation worldwide by following these following action items:

- Instead of waiting for tap water to get cold enough for drinking, **keep a bottle of tap water in the refrigerator.**
- **Wait until you have a full load of laundry** before running the machine to save both water and energy. If you can't wait for a full load, use the right water level to match the size of the load.
- **Turn off the bathroom faucet** while brushing teeth or shaving.
- **Take short showers** rather than long showers or baths, and turn the water off while soaping.
- **Wash your car with a bucket of soapy water** and use a nozzle to stop the flow of water from the hose between rinsing.
- **Give Israel a drink.** Water, vital to Israel, is in very short supply. JNF is working to help manage water by recycling, building reservoirs, using brackish water to grow fruits and vegetables, and more. You can help by collecting coins in the Jewish National Fund Blue Box.

Your change will soon add up, helping to give Israel a drink of water through projects such as JNF Water Reservoirs.

Discussion

Due to the shortage of water in Israel, we are put in a tough position. Israel is currently harming its natural resources by taking water from the Kinneret (Sea of Galilee) and thereby slowly depleting underground aquifers. A significant amount of money is currently being spent desalinating water from the Mediterranean Sea. This process uses large amounts of electrical energy, ultimately harming other environmental resources. On the other hand, Israel has discussed the idea of buying water from other countries in the region, specifically Turkey, as a possible temporary solution to the water shortage. In August 2002 Israel came to an agreement with Turkey for the supply of 13.2 billion gallons of water to Israel annually - about 3 percent of its water supply. Israel agreed to pay Turkey approximately three times what it would cost them for the same amount of recycled water and about twice that of desalinated water. The 13.2 billion gallons are estimated to offset the water that Israel supplies to Jordan as part of their 1994 peace agreement.

What should Israel do? Buy water at the risk of compromising national security by 'outsourcing' vital resources to other countries? Should Israel spend the money desalinating water while potentially harming the environment?

Level 3 Bri'ah - Creation

Bri'ah means creation. Think about your ideas, hopes and dreams, the natural laws and patterns of nature that govern the universe. The wind (ruach) is the symbol of Bri'ah. In Hebrew, ruach means wind, breath or spirit. Creation helps us find wholeness (shelmut). Think about how we can create this wholeness in ourselves and with the world around us. Wholeness in our lives comes from the contrasts of G-d's creations – light and dark, sky and earth, sun and moon, land and sea, birds and fish. These contrasts create balance through the use of energy. It takes energy to struggle through imbalances in order to eventually create harmony. We have to find balance in the opposing forces of humans and the natural world.

We are instructed to cultivate for our human needs, but we must do so in a manner that does not deplete or degrade creation and the environment. We need to use our energy effectively, in order to find a balance between the two. This will create shlemut.

As a symbol of Bri'ah, we eat fruits that are soft throughout with no protective shells or pits inside so that the whole fruit can be eaten. Here there is no difference between our inner feelings and our outer selves.

Raise the Grapes, Raisins and Figs.

Summer in Israel is hot, hot, hot! Between relaxing on the beach and enjoying nature's trails, Israelis love to take advantage of the long daylight hours to relax in the sun. During the summer, fruits and vegetables are plentiful, the air is warm, and we are reminded of the richness of life. As a symbol of this change, we mix more red wine or grape juice into the white for a deeper color.

Mix mostly red wine with a little white and drink the third cup.

Scientific Fact

The Negev Desert and the surrounding area, including the Arava Valley, are the sunniest parts of Israel (one of the sunniest places in the world) and have become the center of the Israeli solar industry. Today, almost every building in Israel, public and private, heats its water with the energy of the sun in what's known as a "Dood Shemesh" (sun tank) located on the roof. Israel (and its Mediterranean neighbor, Cyprus) are the world's per-capita leaders in the use of solar hot water systems with over 90% of homes using them.

Israel is on the forefront of modern forms of alternative energy. In 2008 construction began on three solar power plants near Ashalim (in the northern Negev) - two thermal and one photovoltaic.

Action Items

- **Turn off lights** and appliances when leaving a room.
- **Open your shades** for sunlight instead of using artificial light.
- **Un-plug appliances** that are not in use. They continue to use energy even when they are not on. This action can save 1,000 lbs. of carbon dioxide and \$256 per year.
- **Switch to compact** fluorescent light bulbs instead of incandescent bulbs.
- **Air-dry clothes after washing.** Even using the dryer to partially dry your clothes and letting them air-dry the rest of the way can save more energy and money than using the dryer for all your needs.
- **Move your heater thermostat** down two degrees in winter and up two degrees in the summer.

Discussion

In a world of environmental problems, there are many voices calling for attention and government funding. Considering the many issues that face Israel today, which one is the most important to focus on?

If you were the Prime Minister of Israel and you had 5 billion dollars to spend on the environment, how would you prioritize your environmental budget between education, alternative energy, or transportation? Remember to evaluate the cons.

- Education – Spend time educating youth on alternative means of energy, creating environmental projects in the schools, working with teachers to create a better curriculum, putting better technology in schools to reduce the use of paper.
- Alternative Energy – Creating renewable energy sources – water & wind farms along with improving recycling countrywide.
- Transportation–Reducing carbon emissions, building stronger infrastructure, investing into mass transportation, research in eco-friendly electric and hybrid cars.

Level 4 Atzilut - Nobility

Atzilut means nobility. Think about pure noble spirit, loving-kindness, power and beauty. Feel close to G-d and remember that each creature is part of just one universe. Fire (aish) is the symbol of Atzilut. Fire is the energy of life, yet it can also destroy as we have witnessed during the 2010 devastation in the Carmel Mountain Range. We must become active citizens in order to stave off our own burning consumption.

As summer turns to fall, plants turn inward to prepare their seeds. Animals turn inward for rest, and we turn inward to think about the year that has passed and the one that is beginning. Our purpose is to live in balance and harmony with all of G-d's creations. We must be active in discovering that balance and repairing the places in our lives where it does not exist.

Atzilut is the closest level to infinity, according to Kabbalists, the true abstract form. To symbolize Atzilut we eat fruits that are the raw materials for the creation of food – the grain. As in the time of Abraham, we eat pita to remind us of our origins as a wandering tribe, now at home in the land of our ancestors.

Lift the bread and recite:

Baruch atah adonai, eloheinu melech ha-olam, HaMotzi Lecham Min Ha'Aretz בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

Blessed are You, our G-d, Sovereign of the universe, who brings bread from the earth.

The fourth cup of wine is fully red to symbolize the full bloom of nature before the cold winter. The strength of the red represents our strength, similar to that of healthy trees with solid roots in the ground and with arms open to the love that connects everything around us.

Pour red wine and drink the fourth cup.

Scientific Fact

Did you know that Israel is one of only two countries in the world that entered the 21st century with a net gain in its number of trees? Since 1901 JNF has planted over 240 million trees in Israel, covering more than 250,000 acres. In over 100 years of work, you can see that change not only on a drive through Israel, but even from space! Check it out for yourself.

On December 2, 2010 the deadliest forest fire in Israel's history broke out on the Carmel Mountain Range near Haifa. For more than 82 hours the blaze spread rapidly across northern Israel—fanned by strong winds and dry conditions—killing 43 people, forcing the evacuation of 17,000 residents from dozens of towns, and destroying or severely damaging 250 homes. The wildfire burned more than five million trees across 12,500 acres of natural wood lands and planted forests, an area comparable to 7,142 football fields or 40% of the entire city of Jerusalem. Thousands of animals were also killed in the blaze. Recovery will take years.

Action Items

Each of us must take responsibility for our own part in the worldwide environmental problems. We must act now in order to turn around the devastation that we recognize all around us. As Gandhi said, *"You must be the change you wish to see in the world."*

Leviticus 19:9-10

“When you reap the harvest of your land, you shall not reap all the way to the edges of your field, or gather the gleanings of your harvest. You shall not pick your vineyard bare, or gather the fallen fruit of your vineyard; you shall leave them for the poor and the stranger.”

The Torah speaks of the relationship, through the Land of Israel, that we have to our community. In this text we can see two different values. First, the idea of using as much as we need and not more than we have to ... and secondly, understanding that all of the resources of the world are to share. Relate this passage to your energy consumption habits.

Discussion

How do we adapt our energy usage to meet the current environmental concerns without sacrificing our comfort? What is our responsibility to the “poor and the stranger” when it comes to energy? What is our responsibility to Israel - the State and the Land?

How, in your personal life, will you move closer to living a sustainable lifestyle?

Conclusion

Tu BiShvat embodies the important Jewish teaching that “The earth is the Lord’s” (Psalm. 24:1). All people are to be stewards of the earth, to see that its produce is available for all G-d’s children. Property is a sacred trust given by G-d; it must be used to fulfill G-d’s purposes. No person has absolute or exclusive control over his or her possessions. Our task is to be those who go out and do – and while we continue to believe, as we find in the teachings of Jewish tradition, in making the world a better place, we know that it is upon us to make it so. The concept that people have custodial care of the earth, as opposed to ownership, is illustrated by this ancient story: Two men were fighting over a piece of land. Each claimed ownership and bolstered his claim with apparent proof. To resolve their differences, they agreed to put the case before the Rabbi. The Rabbi listened but could come to no decision because both seemed to be right. Finally he said, “Since I cannot decide to whom this land belongs, let us ask the land.” He put his ear to the ground and, after a moment, straightened up. “Gentlemen, the land says it belongs to neither of you but that you belong to it.”

The Shehecheyanu blessing is a common prayer said to celebrate special occasions. As we conclude this festive celebration of Tu BiShvat, let us recite it together:

Baruch atah adonai eloheinu melech ha'olam shecheyanu v'kiy'manu v'higyanu lazman hazeh.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה

Blessed are You, L-rd our G-d, Ruler of the Universe, who has granted us life, sustained us and enabled us to reach this occasion.

ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization
המחלקה לפעילות בתפוצות
Department for Diaspora Activities

בית העם

שיג ושיח ציוני

הגדת ט"ו בשבט

יזום והפקת התוכנית: JNF המחלקה לפעילות בתפוצות, תשע"ב

עריכה ראשית: גוסטי יהושע ברורמן

ריכוז והפקה בפועל: נעה מרום

ליקוט ועריכה החומר: דניאל אוברט, אליאב הודמן ושלמה שוורץ

תודה מיוחדת לנינה וולדין, מחברת 2002 JNF Tu Bishvat Hagaddah, Branching Out,

לזכרה של: בתי אובל, סופרת, מחנכת ודמות מלאה באהבת ארץ ישראל

החוברת הופקה לצרכים חינוכיים פנימיים בלבד

לא קל להיות ירוק
אבל אנחנו באים
לעזרתכם...

תוכנית "בית העם" פותחה ע"י המחלקה לפעילות בתפוצות, ההסתדרות הציונית העולמית במטרה לעודד שיג ושיח בנושא הזהות הציונית והיחס למדינת ישראל.

בתוכנית זו נמצא מגוון טקסטים מסורתיים ומודרניים המתייחסים לקשת רחבה של נושאים. באמצעות המפגש עם הטקסטים הללו אנו שואפים ליצור, בקרב יהדות העולם בכלל והדור הצעיר בפרט, דיון תוסס במרכיבי הזהות הציונית.

לדון במאחד בין כל חלקי העם היהודי ללא תלות במקום מושבו אך גם במפריד והמבדיל בנינו. נעמוד על משמעות העצמאות המדינית של העם היושב בציון ויחסי הגומלין המתקיימים בין היהודים החיים בישראל לבין אלה החיים בתפוצות.

זוהי הזדמנות לכל אחת ואחד ללא תלות בידע מוקדם להכיר, ללמוד, לחשוב, לדון ולהרהר על משמעות הציונות במאה ה-21 ומידת הרלוונטיות שלה לחיינו.

תוכנית "בית העם" קיימת היום בעברית ובאנגלית ותתורגם לשפות נוספות בהתאם לדרישה. המעוניינים בהפעלת התוכנית ובקבלת פרטים בנושא הכשרת מנחים ל"בית העם" מתבקשים לפנות למחלקה לפעילות

בתפוצות maromnoa@wzo.org.il

מבוא

ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות. שעה שהסביבה משתנה והרעיון של תיקון עולם משתנה עמו, עלינו להיות מודעים יותר לפוטנציאל (ולאחריות) שיש לדור שלנו לשנות את המנהגים הרווחים בחברה שלנו. בספר דברים כי 19 נאמר: "כִּי הַיָּדָם עֵץ הַשָּׁדָה...". - כפי שעץ אחד אינו יער, כך אדם אחד אינו קהילה. כולנו נדרשים לשתף פעולה לשם תיקון הנזק הרוחני והגשמי שבני האדם גרמו לכדור הארץ. בעודנו חוגגים את ט"ו בשבט על פי מסורות הקבליסטים מצפת, מוטל עלינו להרהר גם באחריות שלנו כלפי כדור הארץ וכיצד להתחיל בתיקון הנזקים.

ט"ו בשבט הוא מועד אידיאלי להתמקד בישראל. האביב עומד עתה בפתח בישראל והיערות מתחילים להעלות גוון ירוק. נקרא על החיבור שלנו לארץ ישראל, נדון בו ונבחן אותו, שעה שנטעם מהפירות המסמלים את פירותיה של ישראל.

אנו מתחילים ללמוד על חשיבותם של הטבע והסביבה לעם היהודי:

ויקרא י"ט 23-25

"וְכִי-תְבָאוּ אֶל-הָאָרֶץ, וְנִטְעַתֶּם כָּל-עֵץ מֵאֶכָל--וְעֵרְלֹתֶם עֵרְלֹתָיו, אֶת-פְּרִיָו; שְׁלֹשׁ שָׁנִים, יִהְיֶה לָכֶם עֵרְלִים--לֹא יֵאָכֵל. וּבִשְׁנָה, הָרְבִיעִת, יִהְיֶה, כָּל-פְּרִיָו--קֹדֶשׁ הַלוּלִים, לַיהוָה. וּבִשְׁנָה הַחֲמִישִׁת, תֹּאכְלוּ אֶת-פְּרִיָו, לְהוֹסִיף לָכֶם, תְּבוּאָתוֹ: אֲנִי, יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם."

מכאן אנו מבינים את החשיבות של ט"ו בשבט, שהיה למועד במסורת היהודית. היתה זו דרך לכבד את העצים, ובמשתמע, לכבד את כדור הארץ שהאלוקים העניק לנו.

מנהג סדר ט"ו בשבט, שמקורו בקבליסטים ואשר נטמע בתרבות הציונית, חודש באופן פעיל בישראל עוד לפני הקמת המדינה, והוא נחוג בימינו על ידי יהודים רבים ברחבי העולם, דתיים וחילוניים כאחד. הגדה זו עוצבה על פי מסורת סדר פסח, שבמהלכו קוראים טקסטים ומשחזרים אירועים מהעבר, והרעיון הוא שבכל דור עלינו ללמוד את לקחי מורשתנו.

מערכת היחסים של בני האדם עם הטבע היתה מאז ומתמיד מורכבת. במהלך ט"ו שבט אנו בוחנים יחסים אלה ועושים כמיטב יכולתנו מתוך מחשבה איך נגמול לאדמה שהעניקה לנו כל-כך הרבה. "התנועה הירוקה" וקבוצות למען הסביבה פועלים מדי יום לשינוי הדרך שבה אנו מנצלים את משאבינו. עם זאת, נוכל תמיד לעשות מאמץ נוסף. נושאי פעולה אלה יהיו חלק מרכזי בסדר ט"ו בשבט זה.

אנו ממליצים לבחור מהגדה קטעים שמעוררים בכם עניין, ולהוסיף רעיונות משלכם. קראו בקול - כל אחד בתורו, יחד עם המשתתפים.

במהלך קריאה בהגדה יוצגו לפניכם – בכל אחד מארבעת פרקיה – הנושאים הבאים:

מבוא והרהורים

מאכלים וברכות – הברכה היהודית המסורתית מזכירה לנו להודות לאלוקים

על מה שיש לנו ומה שאנו מקבלים

עובדה מדעית – על הסביבה בישראל

נושאים לפעולה – תזכורות לדרכי התחברות עם הסביבה בחיינו

דיונים – בסיס לדיון מושכל בסוגיות סביבתיות המתגרות את ישראל בימינו.

תוכלו להוסיף לסדר שלכם פעילויות שיהפכו את החוויה הזאת למהנה

ואינטראקטיבית. לפרטים נוספים ראו: www.jnf.org/tbsac

שלב א' עשייה - פעולה

עשייה פירושה פעולה. חשבו על הטבע ועל העולם הגשמי - על פעולות שאפשר לנקוט לתיקון העולם ולשמירה על שלמותו. הארץ (ארץ ישראל, במדויק) היא סמל לעשייה מאחר שהיא קבועה ומוצקה.

"למה נמשלו ישראל לזית? לומר לך, מהזית אין עליו נושרין לא בימות בחמה ולא בימות הגשמים, אף ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא" (תלמוד בבלי, מנחות 53ב)

כסמל העשייה, אנו אוכלים פירות ואגוזים שקליפתם נוקשה ותוכם רך; המזכירים לנו כי אלוקים מגן עלינו תמיד - הן על גופנו (חיצוני) והן על נפשנו (פנימי).

מרימים את הרימון והשקדים ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ

הכוס הראשונה תהיה של יין לבן, והיא נועדה להזכיר לנו את החורף, שבמהלכו הטבע ישן. היין הלבן מסמל טוהר ואת התחלת הבריאה. בחורף האדמה שוממה לפעמים, מכוסה בשלג - בישראל נחשב השלג לשעשוע חורפי שמכסה את ההרים בלבן - לפעמים אפילו במדבר! החורף הוא עונת הגשמים היחידה בישראל.

מוזגים יין לבן, מרימים את הכוס ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן

שותים את הכוס הראשונה

”שיר השירים ו' 11

”אֶל-גַּת אֲגוּז יִרְדְּתִי...”

”שיר השירים רבה ו' כ"ו

”מה אגוז זה, את נוטל אחד מהכרי וכולן מדרדרין ומתגלגלים זה אחר זה. כך הן ישראל לקה אחד מהן כולן מרגישינן...”

עובדה מדעית

הנגב המדברי שבדרומה של ישראל מהווה 60% משטחה של המדינה, אולם רק 8% מאוכלוסיית ישראל מתגוררת שם. מאז הקמת המדינה פועלים תושבי ישראל להגשמת חלומם של דוד בן גוריון, ראש הממשלה הראשון של ישראל "להפריח את השממה". ישראל עומדת יפה במשימה זו הודות לכוחה של רוח החלוציות ובשילוב חידושים מדעיים וטכנולוגיה.

אוניברסיטת בן גוריון שבנגב הוקמה בבאר שבע ב-1969 במטרה לקדם את פיתוח הנגב, וכיום לומדים בה כ-19,000 סטודנטים. המדבר פורח לא רק במונחי צמחייה, אלא גם במונחי חידושים. מיזמים כגון איילים www.ayalim.org.il, שתכליתם להחיות את המודל הציוני של בניית קהילה בישראל שתהיה מונהגת על ידי מנהיגות של צעירים ישראלים - נשים וגברים. מיזם איילים מטפח ערכים כגון ציונות, יזמות צעירה ואת הקשר בין אדם לאדמה ובין הפרט לחברה - בצורה שמתאימה למאה ה-21.

תוכנית הנגב, מיזם שהושק על ידי הקרן הקיימת לישראל ב-2010, היא מיזם בהיקף של 600 מיליון דולר שנועד למשוך אל הנגב 500,000 ישראלים באמצעות הרחבה ובנייה של קהילות חדשות. עד 2013 אמור המיזם להגדיל את אוכלוסיית הנגב ב-250,000 תושבים חדשים, לשפר את תשתית התחבורה, להוסיף עסקים והזדמנויות תעסוקה, תוך שימור משאבי מים והגנה על הסביבה.

נושאים לפעולה

בדיוק כפי שהחלוצים המופלאים פועלים לקידום הנגב, ביכולתכם לתרום לקרקע בסביבתכם: עודדו את בית הספר שלכם להפעיל קומפוסט'ר (דְּשׁוֹנָת) עבור שאריות מזון. הכינו קומפוסטר בחבית והתנדבו לסייע במלאכה. הזבל שמופק בתהליך זה עשיר בחומרים מזינים לצמחים ומקטין את ערימות הזבל המתכלה במזבלות. שתלו את הזרעים/החרצנים שנותרו מ"הסדר" שלכם. הניחו כל אחד מחרצני הפירות שאכלתם בסדר ט"ו בשבט בכוסית נייר מלאה בעפר לשתילה. הניחו את הכוסות במקום מואר ואל תשכחו להשקות אותם. השתתפו בתוכניות התנדבות יהודיות. לפרטים נוספים על הדרכים השונות להיכנס למעורבות בתחום המקומי או הגלובלי בקרו באתר www.jewishservice.org. כמו כן, תוכלו להתנדב ל- ASB- Alternative Spring Break של קרן הקיימת לישראל במהלך חופשת האביב. התוכנית מעניקה ליהודים בגילאי 18-30 הזדמנות להתנדב לפעילות מעשית בנגב.

דיון

אם נטענו ולא קטפנו את הרימונים והשקדים שאכלנו על פי פרק "עשייה/פעולה" - רכשנו אותם בחנות ממישהו אחר, שנטע וקטף אותם. לאט וללא הרף מרחיקה אותנו החברה המערבית המודרנית מהחיבור הבסיסי שלנו לאדמה. כבני העם היהודי מוטל עלינו לקיים קשר אישי עם האדמה בכלל ועם ארץ ישראל בפרט באמצעות שורשינו ומורשתנו. איך הייתם מאתגרים את עצמכם להתחבר מחדש כאדם וכחלק ממטרופולין מודרני? האם אתם מתחברים יותר לתל אביב (המטרופולין) או לדימונה (עיר קטנה בנגב)? האם אתם מתחברים דרך ערכים יהודיים? באמצעות קשר עם מדינת ישראל המודרנית, או סתם כבני אדם? איזה תפקיד תוכלו למלא בפתרון הדילמה הזאת של המאה ה-21?

שלב ב' יצירה - התהוות

יצירה פירושה התהוות. חשבו איך דברים מתהווים במהלך היצירה ומה משמעותה של יצירה. חשבו על יצירה לא במישור הגשמי בלבד, אלא גם במישור היכולת שלנו ליצור ולזרום - היכולת להרגיש, לדבר ולשיר. תִּשְׁבוּ על תהליכי שינוי צורה בטבע, תהליכים כגון הפיכת מים לקרח. אפשר גם לחשוב על שינוי אישי, על התמקדות ברוחניות האישית.

כסמל של יצירה אנו אוכלים פירות שקליפתם רכה ובתוכם גלעין נוקשה, המזכירים לנו שאם יש לנו אנרגיה פנימית חזקה איננו זקוקים לקליפה נוקשה.

מאכלים אלה מסמלים את האביב בגלל קליפתם המגוננת. כפי שבאביב האדמה מתרככת באיטיות ומשנה צורה לאחר הקור המקפיא. הרחקת קליפת החורף חושפת פנים בשרני ופגיע. על פי תפיסה דומה מזוהים ילידי ישראל עם פרי הצבר - קוצניים בחוץ אך מתוקים בפנים.

מרימים את הזיתים והתמרים

מערבבים מעט יין אדום ביין לבן ושותים כוס שנייה

עובדה מדעית

ישראל נדרשת להספקת מים לתצרוכת מעבר לכמות שמשאבי המים שלה מספקים. מדי שנה היא מתמודדת עם גירעון בהיקף של כ-200 מיליארד מ"ק של מים. עד סוף 2020 צפויה אוכלוסיית ישראל למנות 11 מיליון נפש (לעומת כ-8 מיליון ב-2010) והיא תזדקק לכ-300 מיליארד מ"ק נוספים של מי שתייה. במהלך העשור האחרון השקיעה הקרן הקיימת לישראל כ-70 מיליון דולר בבניית מאגרי מים להכלת מים מטוהרים ומי תהום המשמשים להשקיה. עם קיבולת כוללת של כ-250 מיליארד מ"ק, יגדילו מאגרי המים של קק"ל את משק המים של המדינה בשיעור 22% ויספקו כמחצית מכמות המים המשמשת את מגזר החקלאות; בכך תתאפשר הפניית מי השתייה לצריכה ביתית.

למעלה מ-70% ממי השפכים של ישראל עוברים טיהור. זו הכמות הגדולה ביותר בעולם (ספרד עומדת במקום השני והיא ממחזרת רק 17%).

נושאים לפעולה

מיוני עד אוקטובר עומדת כמות הממטרים הממוצעת בנגב על אפס. רוב האמריקנים מתקשים לדמיין כמה הרסני יכול המחסור במים להיות, בעיקר משום שבצפון אמריקה המים זמינים בשפע; אולם, מאחר שחלקים בארה"ב מתמודדים עם בצורת קשה חסרת-תקדים, חשוב להתחיל לפתח הרגלים לצורך שימור משאבי המים המקומיים שלנו.

הצטרפו לפעילות לשימור המים:

במקום להמתין שמי הברז יתקררו כדי שניתן יהיה לשתות אותם, החזיקו בקבוק מי ברז במקרר.

הפעילו את מכונת הכביסה רק כשהיא מלאה כדי לחסוך במים ובאנרגיה. אם אינכם יכולים לחכות השתמשו בתוכנית הסכנית התואמת את משקל הכביסה.

סגרו את ברז כיוור הרחצה כאשר אתם מצחצחים שיניים או מתגלחים.

התקלחו בזריזות במקום מקלחת ארוכה או אמבטיה וסגרו את הברז כאשר אתם מסתבנים.

רחצו את המכוניות באמצעות דלי ומי סבון, וכאשר אתם שוטפים אותה בצינור השקיה השתמשו בזרבובית מתאימה להפסקת הזרימה בין סיבון לשטיפה.

תנו לישראל כוס מים. המים, החיוניים לישראל, הם מצרך חסר בישראל. הקרן הקיימת פועלת לסייע בניהול משק המים על ידי מיחזור, בניית מאגרים, שימוש במים מליחים במקצת להשקיית פירות וירקות, ועוד. אתם יכולים לעזור על ידי התרמה באמצעות קופסת קק"ל.

המעוות שתתרימו יתרבו עד מהרה לסכום ניכר ויסייעו לתת לישראל את כוס המים באמצעות מיזמים כגון מים מאגרי המים של קק"ל.

המחסור במים בישראל מעמיד אותנו במצב קשה. ישראל פוגעת כיום במשאבי הטבע שלה על ידי נטילת מים מהכינרת, פעולה שגורמת לריקון שכבת האקוויפר. סכום כסף ניכר מושקע כיום בהתפלת מי ים. תהליך זה צורך כמויות גדולות של אנרגיה חשמלית, ובסופו של דבר פוגע במשאבי הטבע. מצד שני, ישראל דנה ברעיון לרכוש מים ממדינות אחרות באזור (מתורכיה למעשה) כפתרון זמני אפשרי למחסור במים. באוגוסט 2002 הגיעו ישראל ותורכיה להסכם להספקת כ-50 מיליארד מ"ק של מים בשנה - כ-3% מהספקת המים המקומית. ישראל הסכימה לשלם לתורכיה כמעט פי שלושה ממה שהיה עולה לטהר אותה כמות של מים ופי שניים בערך מעלות התפלת מים. מעריכים כי 50 מיליארד מ"ק יתקזזו עם כמות המים שישראל מספקת לירדן כחלק מהסכם השלום ביניהן משנת 1994.

מה צריכה ישראל לעשות? לרכוש מים תוך סיכון הביטחון הלאומי על ידי "מיקור חוץ" של משאבים חיוניים למדינות אחרות? האם על ישראל לבזבז כסף על התפלת מים תוך פגיעה בסביבה?

שלב ג' בריאה - יצירה

בריאה פירושה יצירה. קשבו על רעיונותיכם, תקוותיכם וחלומותיכם, על החוקים והדפוסים הטבעיים של הטבע ששולטים ביקום. הרוח היא סמל הבריאה (רוח פירושה גם נשימה וגם נפש). יצירה מסייעת לנו למצוא שלמות. קשבו: אנחנו יכולים ליצור את השלמות הזאת בתוכנו ובעולם הסובב אותנו. השלמות בחיינו נובעת מניגודים במעשה הבריאה של האלוקים - אור וחושך, שמים וארץ, שמש וירח, יבשה וים, עופות ודגים. ניגודים אלה יוצרים איזון באמצעות אנרגיה. נדרשת אנרגיה כדי להיאבק להשבת האיזונים כדי להגיע להרמוניה בסופו של דבר. עלינו למצוא איזון בכוחות המנוגדים של בני אדם ועולם הטבע.

אנחנו מצויים לטפח את צרכינו האנושיים, אולם עלינו לעשות זאת בצורה שאינה מרוקנת או מצמצמת את היצירה ואת הסביבה. עלינו להשתמש באנרגיה שלנו בצורה אפקטיבית כדי למצוא איזון בין השניים. זו הדרך להשגת שלמות.

כסמל ה**בריאה** אנו אוכלים פירות רכים לגמרי שאינם מוגנים בקליפה חיצונית ואין גלעינים בלבם - הפרי כולו טוב לאכילה. במקרה הזה אין הבדל בין הרגשות שבתוכנו ובין ההופעה החיצונית.

מרימים את הענבים, הצימוקים והתאנים.

הקיץ בישראל חם, חם, חם! בין התרגעות על החוף ובין הנאה משבילי הטבע, אוהבים הישראלים לנצל את שעון הקיץ (המאריך את שעות האור) להתרגעות בשמש. בתקופת הקיץ יש שפע של פירות וירקות, האוויר חם, ואנו מזכרים בשפע שהחיים מציעים. כסמל לשינוי הזה אנחנו מערבבים שוב יין או מיץ ענבים אדום ביין או מיץ ענבים לבן.

מערבבים כמות גדולה של יין אדום במעט יין לבן ושותים כוס שלישית

עובדה מדעית

הנגב המדברי והאזור סביבו - לרבות הערבה, נהנים יותר מכל מקום בישראל מחומה של השמש (זהו אחד המקומות שטופי השמש ביותר בעולם) - היה למרכז של התעשייה הסולרית בישראל. כמעט בכל בניין בישראל - ציבורי ופרטי כאחד - מחממים את המים באמצעות אנרגיה סולרית המופקת במה שמכונה "דוד שמש", הממוקם על הגג. ישראל ושכנתה קפריסין הן המובילות בעולם (במונחי נפש) בתחום המערכות הסולריות לחימום מים - למעלה מ-90% מבתי האב משתמשים במערכות אלה.

ישראל עומדת בחוד החנית של מחקר של צורות מודרניות של אנרגיה חלופית. ב-2008 הוחל בבניית שלוש תחנות כוח סולריות ליד אשלים שבצפון הנגב - שתי תחנות תרמו-סולריות ותחנה אחת פוטו-וולטאית.

נושאים לפעולה

כבו את האורות ואת מכשירי החשמל כשאתם יוצאים את החדר.

פתחו את התריסים כדי להאיר את החדר באור השמש במקום אור מלאכותי.

הוציאו מהשקעים מכשירי חשמל שאינם בשימוש. הם ממשיכים לצרוך אנרגיה גם כאשר הם כבויים. פעולה זו חוסכת

כ-450 ק"ג פחמן דו חמצני ו-256 דולר בשנה.

עברו לשימוש בנורות פלורוסנטיות במקום נורות ליבון.

יבשו את הכביסה באוויר הצח. גם ייבוש חלקי במכונת ייבוש והשלמת הייבוש באוויר הצח חוסך אנרגיה וכסף.

הנמיכו את וסת החום ב-2 מעלות בחורף והעלו ב-2 מעלות בקיץ.

בעולם המתמודד עם בעיות סביבתיות נשמעים קולות רבים הקוראים להקדיש להן תשומת לב ולגייס מימון ממשלתי לפתרון. בהתחשב בסוגיות הרבות המאתגרות את ישראל כיום, איזו סוגיה נראית לכם החשובה ביותר שבה יש להתמקד? אילו הייתם ראש ממשלת ישראל והיו לכם 5 מיליארד דולר פנויים להשקעה בסביבה, למה הייתם נותנים עדיפות בתקציב איכות הסביבה: לחינוך, לאנרגיה חלופית או לתחבורה? זכרו להביא בחשבון את החסרונות.

חינוך – הקדשת זמן לחינוך הנוער בנושא אמצעי אנרגיה חלופית, ייזום מיזמים סביבתיים בבתי הספר, עבודה עם מורים לצורך הכנת תוכנית לימודים טובה יותר, והכנסת טכנולוגיה משופרת לבתי הספר כדי לצמצם את השימוש בנייר.

אנרגיה חלופית – יצירת מקורות אנרגיה מתחדשים – חוות מים ורוח, ושיפור המיחזור ברחבי הארץ.

תחבורה – צמצום פליטות הפחמן, בניית תשתיות חזקות יותר, השקעה בתחבורה ציבורית, חקר מכונות ידידותיות לסביבה ומכונות היברידיות.

שלב די אצילות

חשבו על רוח אצילית טהורה, טוב לב, עוצמה ויופי. חושו קרבה לאלוקים וזכרו שכל יצור הוא חלק מיקום אחד בלבד. האש היא סמל של אצילות. אש היא אנרגיה של חיים, ועם זאת היא יכולה גם להרוס, כפי שראינו במהלך ההרס שנגרם לרכס הכרמל ב-2010. עלינו להיות אזרחים פעילים כדי לעצור את הצריכה המכלה שלנו.

כאשר הקיץ מתחלף בסתיו הצמחים מתכנסים בעצמם כדי להכין את הזרעים; בעלי חיים מתכנסים בעצמם כדי לנוח; ואנו מתכנסים בעצמנו כדי להרהר בשנה שחלפה ובזו שעומדת להתחיל. התכלית שלנו היא לחיות באיזון ובהרמוניה עם ברואי של האל. עלינו לפעול לגילוי האיזון הזה ולתקן את המקומות בחיינו שבהם אין איזון.

על פי הקבליסטים האצילות היא הרמה הקרובה ביותר לאינסופיות, הצורה המופשטת האמיתית. כדי לסמל אצילות אנו אוכלים פירות שהם חומרי גלם שממנו מייצרים אוכל - הדגן. כמו בתקופת אברהם, אנו אוכלים פיתה כדי להיזכר בהיותנו שבת נודד, היושב עכשיו בארצו, ארץ אבותיו.

מרימים את הלחם ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

כוס היין הרביעית מכילה יין אדום בלבד והיא מסמלת את פריחת הטבע לפני החורף הקר. עוצמת הצבע האדום מייצגת את כוחנו, בדומה לשורשיהם החזקים של עצים בריאים באדמה זרועותיהם הפתוחות באהבה, שמחברת הכול סביבנו.

מוזגים יין אדום ושותים כוס רביעית

עובדה מדעית

האם ידעתם שישראל היא אחת משתי מדינות בעולם שנכנסה למאה ה-21 עם רווח נקי במספר העצים שלה? מ-1901 נטעה הקרן הקיימת 240 מיליון עצים בישראל, ובכך כיסתה למעלה מ-1012 קמ"ר. את השינוי שחל במהלך כ-100 שנות עבודה אפשר לראות לא רק בנסיעה ברחבי ישראל, אלא גם מהחלל!

ב-2 בדצמבר, 2010 פרצה השריפה הקטלנית ביותר בתולדות ישראל על רכס הכרמל ליד חיפה. במשך כ-82 שעות התפשטו הלהבות במהירות על פני האזור - מונעות מכוחן של רוחות עזות ומזג אוויר יבש - גרמו למותם של 43 אנשים, אילצו 17,000 תושבים לפנות כתריסר ערים, והרסו או גרמו נזק כבד ל-250 בתים. האש המשתוללת שרפה למעלה מחמישה מיליון עצים על פני שטח של כ-51 קמ"ר של חורש טבעי ויערות נטועים; שטח השווה בגודלו ל-7,142 מגרשי כדורגל או 40% משטחה של ירושלים. גם אלפי בעלי חיים מתו בדליקה. השיקום יארך שנים.

נושאים לפעולה

על כל אחד מאיתנו לקחת אחריות על חלקו בבעיות הסביבתיות בעולם. עלינו לנקוט פעולה כדי לעצור את ההרס שאנו רואים סביבנו. כדברי גנדי, "עליכם להיות השינוי שאתם רוצים לראות בעולם."

דיון

דברים י"ט 9-19

"ובקצרכם את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט. וכרמך לא תעולל ופרט פרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה אלהיכם."

איך נתאים את השימוש באנרגיה לצרכים כדי להתמודד עם החששות הסביבתיים הנוכחיים ומבלי להקריב את נוחותנו? מהי האחריות שלנו כלפי "העני והגר" בכל הקשור לאנרגיה? מהי האחריות שלנו כלפי ישראל - המדינה והארץ? איך, בחייכם האישיים, תתקרבו לסגנון חיים בר קיימא?

התורה מזכירה את היחסים שלנו - באמצעות ארץ ישראל - עם הקהילה שלנו. בפסוקים אלה אנו רואים שני ערכים. ראשית, הרעיון של שימוש לפי מידת הצורך ולא מעבר לכך. ושנית, להבין שמוטל עלינו לחלוק את כל המשאבים בעולם. עליכם לייחס את הפסוקים האלה להרגלי צריכת האנרגיה שלכם.

מסקנה

ט"ו בשבט מגלם את הנאמר בפסוק

(תהלים כ"ד 1)
"לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְּל וַיֵּשְׁבֵי בָהּ."

כל בני האדם מופקדים על שלום כדור הארץ; עליהם לדאוג לכך שהתוצרת החקלאית תהיה זמינה לכל ילדיו של האל. נכסים הם פיקדון קדוש הניתן על ידי אלוקים; יש לנצל אותם כדי להגשים את תכליותיו של אלוקים. איש אינו הבעלים המוחלט או היחיד של נכסיו. תפקידנו הוא לפעול – וכמי שמאמינים בציוניי המסורת היהודית עלינו להפוך את העולם למקום טוב יותר, ואנו יודעים כי תפקיד זה מוטל עלינו. התפיסה שבני אדם קיבלו את כדור הארץ בפיקדון, ואינם בעליו, מומחשת בסיפור העתיק שלהלן:

שני גברים רבו על פיסת קרקע. כל אחד מהם טען לבעלות עליה וחזק את טענתו באמצעות הוכחות. השניים הסכימו לפנות אל הרב כדי ליישב את הסכסוך. הרב הקשיב אך לא הצליח להגיע להחלטה כלשהי מאחר שנראה היה ששניהם צודקים. לבסוף אמר, "מאחר שאיני יכול להחליט למי שייכת הקרקע הזאת, הבה נשאל אותה." הוא הצמיד את אוזנו לקרקע ואחרי רגע הזדקף, "רבותי, הקרקע אומרת שהיא שלא שייכת לאיש מכם, אלא שאתם שייכים אליה."

ברכת שהחיינו נאמרת באירועים מיוחדים. עם סיום סדר ט"ו בשבט החגיגי נברך יחד:

(בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנוּ הַזֶּה)

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם

